

El trencadís del jo

Text > EVA VÁZQUEZ

El debat al voltant dels usos i abusos de l'autoficció és un dels més vius de la literatura recent, en la qual cada vegada són més freqüents les inflexions de veu que incorporen un jo diguem-ne problemàtic i una fricció amb la realitat que sovint demana alguna cosa més que la suspensió d'incrèdilitat. Xavier Pla, que ja havia investigat a fons aquesta modalitat narrativa a través d'un dels seus mestres, el Josep Pla a qui li passaven tantes coses, des d'un viatge en autobús fins a la descoberta dels núvols passejant pel Montgrí, ha assumit el repte d'estudiar-ne algunes modalitats en un llibre collage que, aprofitant mig centenar d'articles i ressenyes ja publicats, eixampla la perspectiva, planteja dubtes, estimula la imaginació i, a més, predica amb l'exemple oferint la seva pròpia escriptura, en algun dels millors capítols, com a treball de camp per a l'exploració d'aquest jo memòries, fonèdís i a estones malèvol a qui, en temps de *selfies* i *instagramers*, li agrada tant exposar-se i construir-se

El soldat de Baltimore —que deu el títol a una anècdota narrada per Stendhal sobre un soldat que va agredir l'actor que feia d'Otello en el moment que es disposava a matar Desdèmona— és un conjunt de mig cen-

tenar de textos organitzats amb gran astúcia argumentativa (el pòsit acadèmic de Xavier Pla, professor de literatura contemporània a la Universitat de Girona, aquí li fa molt de favor) per aproximar-se a una forma d'escriptura que és, malgrat la subjectivitat i fins i tot l'extrema intimitat dels fets que narra, més a prop de la novel·la que de l'autobiografia, adopti la forma de l'autoficció, de l'assaig o del dietari, que en són manifestacions afins. Perquè ningú no diu jo sense incórrer en la impostura que comporta declinar-lo cenyint-se a una gramàtica (i no als sentiments), ordenant l'experiència i a vegades també falsejant-la per aconseguir determinats efectes. La realitat en cru, ben mirat, és aquell mur infranquejable contra el qual s'estavellen tants escriptors que ignoren que la llengua l'escup, per amarga o filamentosa. Xavier Pla ho sap tan bé, que fins i tot quan parla d'ell romanceja, en el sentit que es literaturitza, que és el que fan la majoria dels escriptors que comenta, des de Pla i Fuster, fins a Baltasar Porcel, Francesc Serés, Sebastià Perelló o Jordi Lara, a banda de Proust, Montaigne, Barthes o Cioran.

Se li pot retreure, i altres ho han fet, que les autores hi tinguin un paper tan escàs, en el seu llibre, justet per fer-hi

la vida de Josep Mascort en un estricte ordre cronològic lineal, sense salts endavant ni enrere, i, sobretot, sense aportacions interpretatives dels fets ni del context històric.

El llibre està dividit en vuit capítols. Els aspectes més personals i familiars de Josep Mascort hi estan documentats, sobretot, amb cartes, tant seves com dels amics i coneguts, i amb les informacions tretes de les entrevistes a gent que l'havia conegut. Els aspectes relacionats amb la política estan explicats a partir de les notícies de diaris, notes dels arxius o dels llibres d'actes. La tasca de recollida de dades és sòlida i d'una precisió notabilíssima. També resulta prou impressionant la selecció

fotogràfica, la seva qualitat i quantitat (amb molt poques excepcions, les pàgines paral·leles del llibre inclouen imatges).

Josep Pastells opta per acabar el llibre amb una antologia de textos que mostren l'aspecte més creatiu o literari del seu avi.

En resum, és una biografia que alterna de manera equilibrada les vivències del personatge amb els aspectes essencials del context polític i social, dona la veu al biografat i a la gent que el va conèixer, les imatges reforcen el que s'explica. I el resultat final fa que sembli que escriure una biografia sigui una tasca fàcil perquè es llegeix amb agilitat i amenitat.

PLA, Xavier. *El soldat de Baltimore*. Palma: Lleonard Muntaner, 2022. 204 p.

cabre Annie Ernaux, Mercè Rodoreda, Najat El Hachmi, Anna Carreras i poques, molt poques més, tot i que l'autoficció gairebé neix amb elles, en les cartes a les amigues, en el diari secret, en l'exposició a penes novel·lada d'una identitat menyspreada. Xavier Pla se'n disculpa atribuint-ho a l'atzar dels llibres que li encomanaven de ressenyar, i tot i que se li podria rebatre que, en el moment de l'edició, podia haver desafià l'antipatia de la mera casualitat dels textos disponibles, el seu treball continua sent tremendament valuós per comprendre per què la literatura no és ben bé la vida, sinó que la intensifica.

PASTELLS MASCORT, Josep. *Josep Mascort: República lleial, catalanista devot*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2023. 264 p.